

Sygn. akt V AGa 158/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 lutego 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Teresa Karczyńska - Szumilas (spr.)
Sędziowie:	SA Barbara Rączka-Sekścińska SO del. Elżbieta Milewska - Czaja
Protokolant:	starszy sekretarz sądowy Karolina Petruczenko

po rozpoznaniu w dniu 9 lutego 2021 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa L. J.

przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w B.

o stwierdzenie nieważności, ewentualnie uchylenie uchwał wspólników

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w B.

z dnia 28 września 2020 r., sygn. akt VIII GC 128/19

I. oddala apelację;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 810 (osiemset dziesięć) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSO del. Elżbieta Milewska – Czaja SSA Teresa Karczyńska – Szumilas SSA Barbara Rączka – Sekścińska

Na oryginale właściwe podpisy.

Sygn. akt V AGa 158/20

UZASADNIENIE

Powód L. J. w pozwie skierowanym przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w B. domagał się stwierdzenia nieważności, ewentualnie uchylenia uchwał Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników pozwanej spółki nr (...) z dnia 18 października 2016 r. w sprawie umorzenia udziałów w pozwanej spółce przysługujących (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. oraz nr (...),(...), (...), (...), (...) i (...) podjętych w dniu 19 października 2016 r. zmieniających treść umowy spółki i zasądzenia kosztów postępowania.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że jest współnikiem pozwanej spółki, jego pełnomocnik głosował przeciwko podjęciu zaskarżonych uchwał oraz żądał zaprotokołowania sprzeciwów. Zbycie udziałów przez B. D. na rzecz (...) Sp. z o.o. nastąpiło bez zgody spółki, nigdy nie zaoferowano mu także nabycia zbywanych udziałów, podjęta uchwała narusza przepis art. 182 § 1 k.s.h. i tym samym jest nieważna, a nadto jest ona sprzeczna z umową spółki, bo narusza prawo pierwszeństwa współników do nabycia udziałów zbywanych przez pozostałych współników. Pozostałe zaskarżone uchwały, w ocenie powoda, są sprzeczne z art. 246 § 3 k.s.h., albowiem instytucja przymusowego umorzenia udziałów, wprowadzona przez zmiany umowy spółki, prowadzi do uszczuplenia praw udziałowych współnika, do czego wymagana jest zgoda wszystkich współników.

Uzasadniając żądanie ewentualne powód wskazał na przepis art. 249 § 1 k.s.h., stwierdzając, że przedmiotowe uchwały są sprzeczne z dobrymi obyczajami, w szczególności z zasadą uczciwego i przyzwoitego postępowania oraz poszanowania praw współnika mniejszościowego i mają na celu pokrzywdzenie współnika.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów procesu, podnosząc zarzut braku legitymacji czynnej powoda i wskazując, że nie nabył on udziałów w spółce, wobec braku wyrażenia na to zgody przez spółkę. Ponadto, reprezentujący powoda pełnomocnik nie oświadczył, że głosował przeciwko podjęciu zaskarżonych uchwał, zaś uchwała z dnia 18 października 2016 r. dotycząca umorzenia udziałów przysługujących (...) Sp. z o.o. nie naruszała postanowienia § 12 i § 13 umowy spółki, albowiem udziały nabyto na podstawie uchwały nr (...) podjętej w dniu 5 maja 2016 r. Uchwały o zmianie umowy spółki poprzez wprowadzenie postanowień o umorzeniu udziałów nie wymagały zgody powoda, nie są to bowiem uchwały, o której mowa w art. 246 § 3 k.s.h.

Wyrokiem z dnia 8 września 2017 r. w sprawie sygn. akt VIII GC 457/16 Sąd Okręgowy w B. oddalił powództwo i orzekł o kosztach procesu, przy czym podstawą orzeczenia pozostawało przyjęcie, że powodowi nie przysługuje legitymacja czynna, albowiem nie stał się on współnikiem pozwanej spółki, wobec braku wyrażenia przez spółkę zgody na nabycie jej udziałów.

Na skutek apelacji powoda, Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z dnia 24 maja 2018 r. w sprawie sygn. akt V AGa 122/18 uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w B., pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego. W uzasadnieniu orzeczenia wskazano, że w świetle § 12 umowy pozwanej spółki nie można uznać, że nie doszło do wyrażenia zgody przez spółkę na nabycie jej udziałów przez powoda. Biorąc pod uwagę działania jedynych współników spółki w 2010 roku, kiedy powód nabył jej udziały, uznać należało, że do podjęcia uchwały w przedmiocie wyrażenia zgody na zbycie udziałów doszło w trybie art. 227 § 2 k.s.h. Umowa zbycia udziałów spółki zawarta przez współnika bez zgody uprawnionego organu obarczona jest sankcją bezskuteczności zawieszanej, zaś samą zgodę należy traktować jako zgodę osoby trzeciej w rozumieniu art. 63 k.c. W okolicznościach sprawy nie można jednak uznać, aby miał miejsce brak zgody wszystkich współników na zbycie udziałów na rzecz powoda, albowiem zgoda ta została udzielona jednomyślnie przez wszystkich współników tj. B. D. i J. D., które zbyły część udziałów na rzecz powoda. Wynikający z § 12 i 18 umowy spółki cel tych zapisów w powiązaniu z art. 182 k.s.h. w postaci zapewnienia wpływu współników na krąg udziałowców został w ten sposób zabezpieczony. Absurdalne byłoby uznanie za dopuszczalne z jednej strony wyrażenia przez współnika woli zbycia udziałów, a tym samym zgody na poszerzenie kręgu współników, a z drugiej braku zgody tego samego współnika na dokonaną przez siebie czynność. Nadto powód przez długi czas był traktowany jako współnik, więc przyjęcie w tych okolicznościach formalistycznej interpretacji postanowień umowy zagrażałoby bezpieczeństwu i pewności obrotu.

Sąd Apelacyjny uznał, że Sąd I instancji niezasadnie przyjął, że powodowi nie przysługuje legitymacja procesowa czynna, co skutkowało nie rozpoznaniem istoty sprawy.

Postanowieniem z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie sygn. akt IV CZ 103/18 Sąd Najwyższy oddalił zażalenie pozwanego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 24 maja 2018r.

W wyniku ponownego rozpoznania sprawy Sąd Okręgowy w B. wyrokiem z dnia 28 września 2020 r. uchylił uchwały Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w B. z dnia 19 października

2016 r. w przedmiocie zmian umowy spółki nr (...) dodającą § 10d w brzmieniu: „Udział może być umorzony bez zgody Wspólnika (umorzenie przymusowe) w przypadku przekazania przez wspólnika osobie trzeciej jakiegokolwiek informacji lub dokumentu uzyskanych na podstawie art. 212 k.s.h., a także bilansu sporządzonego przez wspólnika w oparciu o ten przepis, z wyjątkiem sytuacji, w których obowiązek przekazania tych informacji lub dokumentów nakładają na wspólnika bezwzględnie obowiązujące przepisy prawa.”, nr (...) dodającą § 10e w brzmieniu: „Udział może zostać umorzony bez zgody Wspólnika (umorzenie przymusowe) w przypadku wykorzystania przez wspólnika lub przez osobę trzecią za zgodą wspólnika jakiegokolwiek informacji lub dokumentu uzyskanych na podstawie art. 121 k.s.h. w sporach przeciwko spółce lub w celach sprzecznych z interesem spółki, z wyjątkiem spraw toczących się w oparciu o przepisy Kodeksu spółek handlowych, w szczególności o uchylenie lub stwierdzenie nieważności uchwały zgromadzenia wspólników, o wykluczenie wspólnika.”, nr (...) dodającą § 10g w brzmieniu: „Udział może zostać umorzony bez zgody Wspólnika (umorzenie przymusowe) w przypadku wszczęcia postępowania egzekucyjnego przeciwko wspólnikowi o zapłatę kwoty co najmniej 50.000 zł.”, oddalił powództwo w pozostałym zakresie oraz zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 9.987,67 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, nakazał pobrać od powoda na rzecz Skarbu Państwa kwotę 2.508 zł, zaś od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 1.892 zł tytułem części nieuiszczonych kosztów sądowych.

Sąd Okręgowy ustalił, że umowami z dnia 16 lutego 2010 r. powód nabył od J. D. 10 udziałów w pozwanej spółce o wartości nominalnej 500 zł każdy, po cenie nominalnej 5.000 zł. oraz od A. D. 10 udziałów w tej spółce o wartości nominalnej 500 zł każdy, po cenie nominalnej 5.000 zł.

Pismem z dnia 20 kwietnia 2016 r. L. J. został powiadomiony o zwołaniu na dzień 5 maja 2016 r. Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników pozwanej, którego porządek miał obejmować m.in. podjęcie uchwały w sprawie nabycia i zbycia udziałów przez B. D.. Powód był nieobecny na tym Zgromadzeniu, na którym podjęto uchwałę nr (...) o treści „Na podstawie art. 182 § 1 i w k.s.h. w zw. z art. 18 pkt 5 umowy spółki Zgromadzenie Wspólników spółki pod firmą „(...)” Sp. z o.o. z siedzibą w B. wyraża zgodę na nabycie przez B. D. od L. S. 160 udziałów przysługujących mu w kapitale zakładowym (...) sp. z o.o. oraz na zbycie przez B. D. wszystkich lub części posiadanych przez nią i nabytych od L. S. udziałów na rzecz dowolnie wybranego nabywcy pod każdym tytułem, w tym również do wniesienia ich aportem do Spółki.”.

W październiku 2016 roku powód otrzymał zawiadomienie o Nadzwyczajnych Zgromadzeniach Wspólników pozwanej spółki, zaplanowanych na dzień 18 i 19 października 2016 r.; w trakcie tych zgromadzeń, reprezentowany był przez pełnomocnika B. G..

Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników pozwanego, które odbyło się w dniu 18 października 2016 r., podjęło uchwałę nr (...), zgodnie z którą:

„1. Umarza się 510 udziałów o wartości nominalnej po 510 zł każdy należących do wspólnika (...) Sp. z o.o. za wynagrodzeniem w kwocie po 12.000 zł za jeden udział, a więc łącznie za wynagrodzeniem w kwocie 6.120.000 zł.

2. Wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 1 będzie płatne z zysku, a umorzenie udziałów nastąpi bez obniżenia kapitału zakładowego spółki.

3. Upoważnia się i zobowiązuje zarząd do zawarcia umowy sprzedaży udziałów, o których mowa w ust. 1 w celu ich umorzenia zgodnie z warunkami określonymi w niniejszej uchwale. Zarząd upoważniony jest również do ewentualnego zawarcia przedwstępnej umowy sprzedaży udziałów.

4. Umorzenie udziałów powinno nastąpić do dnia 31 marca 2017 r. Zarząd Spółki może zdecydować o wcześniejszym nabyciu i umorzeniu udziałów.”

Na zgromadzeniu reprezentowane było 100% kapitału zakładowego, tj. 1.000 udziałów. Uchwała została podjęta w głosowaniu jawnym przy 980 głosach „za”, 20 „przeciw” i 0 „wstrzymujących się”. Pełnomocnik powoda głosował przeciw uchwale posiadanymi 20 głosami (2 % ogółu głosów) i zgłosił sprzeciw.

Stosownie do obowiązującego już wcześniej § 10 umowy spółki, dopuszczalne było umorzenie udziałów w spółce.

Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników pozwanego, które odbyło się w dniu 19 października 2016 r., podjęło:

- uchwałę nr(...), zgodnie z którą zmieniono umowę spółki przez dodanie po § 10b kolejnego § 10c w brzmieniu: „Udział może zostać umorzony bez zgody Wspólnika (umorzenie przymusowe) w przypadku: naruszenia przez wspólnika tajemnicy przedsiębiorstwa spółki w rozumieniu ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji poprzez przekazanie, ujawnienie lub wykorzystanie informacji stanowiących tajemnice przedsiębiorstwa Spółki albo ich nabycie od osoby nieuprawnionej”.

- uchwałę nr (...), zgodnie z którą zmieniono umowę spółki przez dodanie po § 10c kolejnego § 10d w brzmieniu: „Udział może zostać umorzony bez zgody Wspólnika (umorzenie przymusowe) w przypadku przekazania przez wspólnika osobie trzeciej jakiegokolwiek informacji lub dokumentu uzyskanych na podstawie art. 212 k.s.h., a także bilansu sporządzonego przez wspólnika w oparciu o ten przepis, z wyjątkiem sytuacji, w których obowiązek przekazania tych informacji lub dokumentów nakładają na wspólnika bezwzględnie obowiązujące przepisy prawa”.

- uchwałę nr(...), zgodnie z którą zmieniono umowę spółki przez dodanie po § 10d kolejnego § 10e w brzmieniu: „Udział może zostać umorzony bez zgody Wspólnika (umorzenie przymusowe) w przypadku wykorzystania przez wspólnika lub przez osobę trzecią za zgodą wspólnika jakiegokolwiek informacji lub dokumentu uzyskanych na podstawie art. 212 k.s.h. w sporach przeciwko Spółce lub w celach sprzecznych z interesem Spółki, z wyjątkiem spraw toczących się w oparciu o przepisy Kodeksu spółek handlowych, w szczególności o uchylenie lub stwierdzenie nieważności uchwały zgromadzenia wspólników, o wykluczenie wspólnika”.

- uchwałę nr(...), zgodnie z którą zmieniono umowę spółki przez dodanie po § 10f kolejnego § 10g w brzmieniu: „Udział może zostać umorzony bez zgody Wspólnika (umorzenie przymusowe) w przypadku wszczęcia postępowania egzekucyjnego przeciwko wspólnikowi o zapłatę kwoty co najmniej 50.000 zł”.

- uchwałę nr (...) zgodnie z którą zmieniono umowę spółki przez dodanie po § 10g kolejnego § 10h w brzmieniu: „Udział może zostać umorzony bez zgody Wspólnika (umorzenie przymusowe) w przypadku nieuiszczenia dopłaty przez wspólnika lub uiszczenia jej z opóźnieniem większym niż 30 dni.”

- uchwałę nr (...), zgodnie z którą zmieniono umowę spółki przez dodanie po § 10i kolejnego § 10j w brzmieniu: „Udział może zostać umorzony bez zgody Wspólnika (umorzenie przymusowe) w przypadku podjęcia przez wspólnika bez zgody Spółki (udzielonej przez Zgromadzenie Wspólników) działalności konkurencyjnej wobec Spółki.”

Na zgromadzeniu reprezentowane było 100% kapitału zakładowego, tj. 1.000 udziałów. Uchwały zostały podjęte w głosowaniu tajnym, przy 940 głosach „za”, 60 „przeciw” i 0 „wstrzymujących się”. Pełnomocnik powoda głosował przeciwko uchwałom posiadanymi 20 głosami (2 % ogółu głosów), a następnie zgłosił sprzeciw.

Sąd I instancji stwierdził przede wszystkim, że związany był oceną prawną przedstawioną przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 24 maja 2018 r. w sprawie III AGa 122/18, rozstrzygającym o istnieniu legitymacji czynnej powoda.

Wskazując na przepisy art. 252 § 1 k.s.h i art. 249 § 1 k.s.h. Sąd Okręgowy zważył, że powód, będący wspólnikiem pozwanej spółki, obecny przez pełnomocnika na zgromadzeniu, głosował przeciwko zaskarżonym uchwałom i zażądał zaprotokołowania swojego sprzeciwu; art. 247 § 1 i 2 k.s.h. wyłącza stosowanie art. 250 pkt 2 k.s.h. w zakresie, w jakim konieczne jest wykazanie głosowania przeciwko uchwale, przez wspólnika, który zamierza zaskarżyć uchwałę, jednakże i w takim przypadku wspólnik po zakończeniu głosowania nad uchwałą, winien zażądać zaprotokołowania swojego sprzeciwu, co uzasadnia domniemanie, że głosował on przeciwko takiej uchwale. Treść złożonych protokołów z Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników z dnia 19 października 2016 r. nie pozostawia żadnych wątpliwości co do tego, że to powód był jedyną osobą głosującą przeciwko zaskarżonym uchwałom; jako jedyny wniósł on sprzeciw do podjętych uchwał i wyłącznie on posiada 20 głosów z ogólnej liczby 1000 głosów.

Przytaczając przepisy art. 252§ 1 k.s.h i art. 58 § 1 k.c. Sąd Okręgowy stwierdził, że brak jest podstaw, aby uznać za nieważną uchwałę nr(...)Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników pozwanej spółki z dnia 18 października 2016 r. w sprawie umorzenia udziałów w pozwanej spółce przysługujących (...) sp. z o.o. z siedzibą w W..., a także podjętych w dniu 19 października 2016 r. uchwał Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników tej spółki nr(...)w sprawie dodania § 10 c do umowy spółki, nr (...) w sprawie dodania § 10d do umowy spółki, nr (...) w sprawie dodania § 10e do umowy spółki, nr (...)w sprawie dodania § 10g do umowy spółki, nr(...) w sprawie dodania § 10h do umowy spółki oraz nr (...) w sprawie dodania § 10j do umowy spółki.

W zakresie uchwały podjętej w dniu 18 października 2016 r. Sąd I stwierdził, że w dniu 5 maja 2016 r. Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników pozwanego, na którym powód był nieobecny, choć został o nim zawiadomiony, podjęło uchwałę nr (...)o treści „Na podstawie art. 182 § 1 i w k.s.h. w zw. z art. 18 pkt 5 umowy spółki Zgromadzenie Wspólników spółki pod firmą „(...)” Sp. z o.o. z siedziba w B. wyraża zgodę na nabycie przez B. D. od L. S. 160 udziałów przysługujących mu w kapitale zakładowym Spółki (...) sp. z o.o. oraz na zbyciu przez B. D. wszystkich lub części posiadanych przez nią i nabytych od L. S. udziałów na rzecz dowolnie wybranego nabywcy pod każdym tytułem, w tym również do wniesienia ich aportem do Spółki.” Powód uchwały tej nie zaskarżył, a aktualnie próbuje faktycznie ją podważyć, skarżąc uchwałę nr (...) z dnia 18 października 2016 r., co zdaniem Sądu Okręgowego uznać należy za niedopuszczalne. Przedmiotowa uchwała nie dotyczy zbycia udziałów, albowiem ta kwestia wynika z uchwały podjętej już w dniu 5 maja 2016 r., a drogą do podważenia możliwości sprzedaży udziałów przez wspólnika bez zachowania prawa pierwszeństwa nabycia przez pozostałych wspólników, było kwestionowanie ważności lub skuteczności uchwały Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników pozwanej z dnia 5 maja 2016 r.

Przytaczając treść art. 199 § 1 zd. 2 i 3 k.s.h., art. 245 w zw. z art. 4 § 1 pkt 10 k.s.h Sąd Okręgowy stwierdził, że przedmiotowa uchwała spełnia warunki w nich wskazane, zaś poza sporem pozostawała dopuszczalność umorzenia udziałów na podstawie § 10 umowy spółki.

W ocenie Sądu Okręgowego uchwała ta nie jest także sprzeczna z dobrymi obyczajami, które muszą mieć na uwadze m.in. postępowanie uwzględniające w odpowiednim stopniu różne i nie zawsze zbieżne interesy służące wszystkim wspólnikom, zwłaszcza, że pozew nie zawiera w tym zakresie jakichkolwiek argumentów, poza ogólnymi twierdzeniami o pokrzywdzeniu wspólnika mniejszościowego.

Dokonując analizy pojęcia uchwały spółki mającej na celu pokrzywdzenie wspólnika użytego w art. 249 § 1 k.s.h. Sąd Okręgowy stwierdził, że powód nie udowodnił, aby z przedmiotowej uchwały wynikał zamiar pokrzywdzenia konkretnie jego osoby. Umorzenie udziału jednego ze wspólników z zysku spółki, w równym stopniu dotyka wszystkich wspólników, w najmniejszym stopniu nie krzywdząc powoda. Wspólnikom podejmującym uchwałę o zaniechaniu wypłat dywidendy z uwagi na perspektywicznie uwzględniane interesy spółki przysługuje szeroka dyskrejonalna władza, a wobec jednorazowości przeznaczenia zysku pozwanej spółki na cel wykupu i umorzenia udziału wspólnika, tym bardziej uchwałę należało uznać za zgodną z interesem pozwanej i nie skutkującą pokrzywdzeniem powoda.

W odniesieniu do uchwał podjętych przez Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników w dniu 19 października 2016 r. Sąd Okręgowy wskazał na istotę przymusowego umorzenia udziałów, którą pozostaje pozbawienie wspólnika praw udziałowych w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością. Przepisy Kodeksu spółek handlowych nie określają jakie mogą być przesłanki umorzenia przymusowego i – co do zasady – przyjmuje się brak ograniczeń w tym zakresie. Przesłanki takiego umorzenia realizowanego w drodze uchwały muszą być jednak określone w umowie spółki jednoznacznie, w sposób eliminujący uznaniowość zgromadzenia wspólników przy ich ustalaniu, a nadto nie mogą godzić w przepisy prawa powszechnie obowiązującego. Daleko idące konsekwencje przymusowego umorzenia udziałów uzasadniają w związku z tym wniosek, że instytucja ta nie może być wykorzystywana do usunięcia wspólnika ze spółki (sankcyjnego) z ważnych przyczyn, które mogłyby podlegać ocenie na podstawie art. 266 § 1 k.s.h.

W ocenie Sądu Okręgowego, brak było podstaw, aby uznać którąkolwiek z zaskarżonych przez powoda uchwał podjętych na Nadzwyczajnym Zgromadzeniu Wspólników pozwanej w dniu 19 października 2016 r. za nieważne.

Po pierwsze, do podjęcia uchwały zmieniającej umowę spółki poprzez dodanie postanowień przewidujących możliwość umorzenia udziałów nie znajdzie zastosowania powoływany w pozwie art. 246 § 3 k.s.h., albowiem prawa udziałowe nie zostają uszczuplone przez dodanie do umowy spółki postanowień przewidujących przymusowe umorzenie udziałów, gdyż taka zmiana jedynie otwiera możliwość umorzenia udziałów bez zgody wspólników skutkując powstaniem nieodzownej, warunkującej przymusowe umorzenie udziałów regulacji na poziomie statutowym.

Po drugie, sprecyzowanie postanowienia zawartego już w umowie spółki o dopuszczalności umorzenia udziałów nie narusza art. 246 § 3 k.s.h., skoro możliwość taka została przez wspólników już uzgodniona. Przesłanki przymusowego umorzenia udziałów realizowanego w drodze uchwały zgromadzenia wspólników powinny być określone w umowie spółki w sposób eliminujący uznaniowość zgromadzenia wspólników przy ich ustalaniu.

Również zgłoszone żądanie ewentualne o uchylenie uchwał Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników pozwanej nr (...), (...) i (...) z dnia 19 października 2016 r. w ocenie Sądu I instancji, okazało się niezasadne.

Odnosnie uchwały nr (...) Sąd Okręgowy stwierdził, że z art. 11 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, wynikają jednoznaczne przesłanki uznania, czy dane działanie jest czynem nieuczciwej konkurencji, zatem w zapisach tej uchwały brak zagrożenia interesów wspólnika, czy możliwości nadużywania jej przez wspólników większościowych i pokrzywdzenia powoda, a ewentualne nadużycia mogą być zaskarżane przez wspólnika w przypadku podjęcia konkretnej uchwały o umorzeniu jego udziałów.

Podobnie umorzenie udziałów przewidziane w uchwale nr (...) nie jest automatyczne, regulacja ta działa na przyszłość, a nie wstecz i za każdym razem, w przypadku podjęcia przez wspólnika działalności konkurencyjnej wymagane będzie podjęcie uchwały o umorzeniu udziałów konkretnego wspólnika, z określonych powodów, a zatem będzie dopuszczalna jej kontrola sądowa.

Przytoczonych zasad nie narusza też uchwała nr (...); nie można mówić w tym zakresie, o jakimkolwiek zastraszeniu powoda, wywieraniu na nim presji i obawy przed zaskarżeniem ewentualnej uchwały o dopłatach, skoro nie ma w niej mowy o zakazie wnoszenia takich powództw. Uchwała taka może więc za każdym razem podlegać kontroli sądu, podobnie jak obowiązek zapłaty w przypadku zaskarżenia uchwały nakładającej na wspólników dopłaty. Okoliczność zaskarżenia obowiązku dopłat przez wspólnika będzie przesłanką powództwa o uchylenie uchwały o umorzeniu udziałów wspólnika z powodu opóźnienia w uiszczeniu dopłaty. Wskazana uchwała nie narusza praw wspólnika ani dobrych obyczajów, a brak uiszczenia niekwestionowanej dopłaty przez wspólnika uznać trzeba z oczywistych względów, za poważne naruszenie obowiązków wspólnika wobec spółki, mogące niewątpliwie co do zasady stanowić podstawę przymusowego umorzenia udziału.

Nie sposób również przyjąć, aby konflikty występujące pomiędzy wspólnikami (które trwają bezspornie do dnia dzisiejszego) mogły stanowić samoistną przyczynę uchylenia jakiejkolwiek uchwały

W ocenie Sądu Okręgowego, roszczenie powoda uznać należało za zasadne w zakresie żądania uchylenia uchwał nr (...), (...) i (...) Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników pozwanej z dnia 19 października 2016 r., albowiem miały one na celu pokrzywdzenie powoda, jako wspólnika mniejszościowego, a nadto pozostawały sprzeczne z dobrymi obyczajami.

Odnosnie uchwał nr (...) i (...) Sąd I instancji stwierdził, że stosownie do art. 212 § 1 k.s.h., prawo kontroli spraw spółki służy każdemu wspólnikowi; w tym celu wspólnik lub wspólnik z upoważnioną przez siebie osobą może w każdym czasie przeglądać księgi i dokumenty spółki, sporządzać bilans dla swego użytku lub żądać wyjaśnień od zarządu, przy czym uprawnienie to nie jest zależne od wysokości posiadanego udziału w kapitale zakładowym spółki. Wspólnik i osoba przez niego upoważniona (rozumiana szeroko), mogą wykonywać notatki oraz kopie z ksiąg lub dokumentów spółki, możliwe być powinno również dokonywanie zapisów dokumentów na elektronicznych nośnikach danych, o ile spółka dysponuje odpowiednimi urządzeniami.

Zapisy przedmiotowych uchwał mogą w tej sytuacji prowadzić do wykluczenia ze spółki osób wykonujących ustawowe prawo kontroli, a wszelkie ograniczenia takiego prawa należy uznać za bezpośrednio godzące w interesy wspólnika, zwłaszcza, że nie musi on dysponować fachową wiedzą pozwalającą mu na właściwą interpretację ksiąg i dokumentów spółki i może w tym zakresie korzystać z pomocy specjalistów z różnych dziedzin.

Sytuacja, wskazana w treści uchwały nr (...), gdy okoliczność, że wspólnik przekazuje lub wykorzystuje informacje uzyskane na podstawie art. 212 k.s.h., miałyby stanowić przyczynę umorzenia jego udziałów, narusza niewątpliwie dobre obyczaje i może prowadzić do pokrzywdzenia wspólnika. Zastosowanie przy tym w treści uchwały spójnika alternatywy rozłącznej „lub” powoduje, że w wypadku, gdy wspólnik będzie prowadził proces ze spółką (poza wypadkami spraw toczących się w oparciu o przepisy k.s.h.) nie będzie mógł używać informacji i dokumentów uzyskanych na podstawie art. 212 k.s.h., bez ryzyka wykluczenia go ze spółki. Jest to niedopuszczalne i daleko idące ograniczenie jego prawa kontroli, sprzeczne z dobrymi obyczajami, tj. nieuczciwe i nielojalne.

Zdaniem Sądu Okręgowego podobnie należało ocenić uchwałę nr (...), albowiem ogólnikowe sformułowanie wskazanej w niej przesłanki umorzenia udziału wspólnika, nie odnoszące się nawet do postępowania egzekucyjnego wszczętego z inicjatywy pozwanej spółki powoduje, że każda prywatna sprawa wspólnika, nie związana nawet z działalnością spółki będzie mogła stanowić podstawę jego wykluczenia ze spółki. Przy tak lakonicznym określeniu nie sposób wskazać na powiązanie tej przesłanki z ewentualnym naruszeniem interesów spółki, a sformułowanie to może służyć wspólnikom większościowym do uznaniowego stosowania w celu pozbycia się wspólnika mniejszościowego, co jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i prowadzić może do pokrzywdzenia powoda.

O kosztach procesu Sąd I instancji orzekł stosownie do art. 100 zd. 1 k.p.c. i art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r., stwierdzając, że powód wygrał postępowanie w zakresie wyłącznie 3 z 7 uchwał, będących ostatecznym przedmiotem rozstrzygnięcia, a zatem w 43%, przegrał zaś je w 57%.

Koszty zastępstwa procesowego stron reprezentowanych przez profesjonalnych pełnomocników Sąd I instancji ustalił na zasadzie § 8 ust. 1 pkt 22 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, przyjmując stawkę minimalną, bez względu na ilość zaskarżonych uchwał.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego w B. wniosła pozwana, zaskarżając go w części uwzględniającej powództwo oraz orzekającą o kosztach postępowania, zarzucając naruszenie:

1. **art. 182 § 1 i § 2 k.s.h. w zw. z art. 248 § 1 i § 3 k.s.h.** poprzez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że uchwała wspólników lub uchwała zgromadzenia wspólników o wyrażeniu zgody na zbycie udziałów może zostać podjęta w sposób dorozumiany bez zachowania formy pisemnej;

2. **art. 227 § 2 w zw. z art. 248 § 3 k.s.h.** poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że uchwała wspólników o wyrażeniu zgody na zbycie udziałów podejmowana poza zgromadzeniem wspólników nie wymaga ani głosowania pisemnego, ani wyrażenia przez wszystkich wspólników zgody na piśmie;

3. **art. 63 § 1 k.c. w zw. z art. 2 k.s.h.** poprzez jego błędne zastosowanie i przyjęcie, że pozwana spółka wyraziła zgodę na nabycie udziałów przez powoda od J. D. i B. D.;

4. **art. 249 § k.s.h.** przez jego błędne zastosowanie;

5. **§ 8 ust. 1 pkt 22** rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. poz.1804 z późn. zm.) poprzez zasądzenie na rzecz pozwanej jednokrotnej stawki minimalnej, podczas gdy pozwana wygrała sprawę co do 4 uchwał, podjętych na dwóch różnych zgromadzeniach.

Skarżący domagał się zmiany wyroku w zaskarżonej części i oddalenia powództwa oraz zasądzenia kosztów procesu za obie instancje.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego, wskazując na niezasadność wywiezionego środka zaskarżenia.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja pozwanej nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd I instancji poczynił prawidłowe ustalenia stanu faktycznego sprawy, które nie są kwestionowane przez skarżącą; Sąd Apelacyjny ustalenia te podziela i uznaje za własne, zatem nie zachodzi potrzeba ich ponownego przytaczania.

Zarzuty skarżącej sformułowane w apelacji w odniesieniu do merytorycznego rozstrzygnięcia sporu dotyczą naruszenia przepisów prawa materialnego, przy czym odnoszą się one do przyjęcia przez Sąd I instancji, że powód pozostaje wspólnikiem pozwanej spółki, a co za tym idzie, że przysługuje mu legitymacja czynna do wytoczenia przedmiotowego powództwa.

Zaskarżony wyrok jest rozstrzygnięciem wydanym na skutek uchylecia wyroku Sądu Okręgowego w B. w sprawie sygn. akt VIII GC 457/16 z dnia 8 września 2017r. i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w B. wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 24 maja 2018 r. w sprawie sygn. akt V AGa 122/18. W uzasadnieniu wyroku z dnia 24 maja 2018r. w sprawie sygn. akt V AGa 122/18 Sąd Apelacyjny w Gdańsku przesądzając, że powód pozostaje wspólnikiem pozwanej spółki stwierdził, że w świetle § 12 umowy pozwanej spółki nie można uznać, aby nie doszło do wyrażenia zgody przez spółkę na nabycie jej udziałów przez powoda, zaś biorąc pod uwagę działania jedynek wspólników spółki w 2010 roku, kiedy powód nabył jej udziały, uznać należy, że do podjęcia uchwały w przedmiocie wyrażenia zgody na zbycie udziałów doszło w trybie art. 227 § 2 k.s.h. Zgoda spółki na nabycie jej udziałów przez powoda została udzielona jednomyślnie przez wszystkich wspólników tj. B. D. i J. D., które zbyły część udziałów na rzecz powoda. Wynikający z § 12 i 18 umowy spółki cel tych zapisów w powiązaniu z art. 182 k.s.h. w postaci zapewnienia wpływu wspólników na krąg udziałowców został w ten sposób zabezpieczony. Absurdalne byłoby uznanie za dopuszczalne z jednej strony wyrażenia przez wspólnika woli zbycia udziałów, a tym samym zgody na poszerzenie kręgu wspólników, a z drugiej braku zgody tego samego wspólnika na dokonaną przez siebie czynność. Nadto powód przez długi czas był traktowany jako wspólnik, więc przyjęcie w tych okolicznościach formalistycznej interpretacji postanowień umowy zagrażałoby bezpieczeństwu i pewności obrotu.

W zakresie oceny istnienia legitymacji czynnej powoda słusznie Sąd I instancji przepis art. 386 § 6 k.p.c. zgodnie z którym ocena prawna wyrażona w uzasadnieniu wyroku sądu II instancji wiąże sąd, któremu sprawa została przekazana, chyba że nastąpiła zmiana stanu prawnego lub faktycznego, albo po wydaniu wyroku sądu drugiej instancji Sąd Najwyższy w uchwale rozstrzygającej zagadnienie prawne wyraził odmienną ocenę prawną.

W przedmiotowej sprawie nie nastąpiła zmiana stanu prawnego lub faktycznego, ani też po wydaniu wyroku sądu drugiej instancji Sąd Najwyższy w uchwale rozstrzygającej zagadnienie prawne nie wyraził odmiennej oceny prawnej, zatem Sąd I instancji związany był oceną prawną wyrażoną przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku z dnia 24 maja 2018 r. w sprawie sygn. akt V AGa 122/18 w zakresie wniosku, że powód nabył skutecznie udziały pozwanej spółki, pozostaje jej wspólnikiem, a zatem służy mu legitymacja czynna w przedmiotowej sprawie, stosownie do art. 250 i 252 § 1 k.s.h.

Zgodnie z przepisem art. 386 § 6 k.p.c. ocena prawna wyrażona w uzasadnieniu wyroku sądu drugiej instancji wiąże również i sąd drugiej instancji przy ponownym rozpoznawaniu sprawy, zatem zarzuty apelacji zmierzające do wykazania, że powodowi nie służyła legitymacja czynna w sprawie, albowiem nie jest on wspólnikiem spółki z uwagi na brak skutecznego nabycia jej udziałów, nie mogły odnieść oczekiwanego przez skarżącą skutku.

Wniosku tego nie zmienia wskazanie poczynione przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie sygn. akt IV CZ 103/18, zgodnie z którym w trybie rozpoznawania zażalenia na wyrok uchylający wyrok sądu I instancji i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania niedopuszczalne była ocena

trafności stanowiska Sądu Apelacyjnego w Gdańsku co do statusu powoda jako współnika; ocena taka nie była również dopuszczalna podczas ponownego rozpoznania sprawy z uwagi na treść art. 386 § 6 k.p.c.

Przy związaniu oceną prawną w zakresie legitymacji czynnej powoda Sąd Apelacyjny nie stwierdza, aby wyrok w zaskarżonym zakresie naruszał prawo materialne; na pełne podzielenie zasługuje argumentacja przytoczona przez Sąd I instancji w zakresie konieczności zastosowania sankcji art. 249 k.s.h. do uchwał Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników pozwanej spółki podjętych 19 października 2016 r. oznaczonych numerami (...),(...) oraz (...). Odnosząc się do zarzutu naruszenia § 8 ust. 1 pkt 22 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych poprzez zasądzenie na rzecz pozwanej jedynie jednokrotnej stawki minimalnej Sąd Apelacyjny przede wszystkim podziela stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale z dnia 25 czerwca 2009r. w sprawie sygn. akt III CZP 40/09 (publ. OSNCP 2010/2/26), zgodnie z którym w razie objęcia jednym pozwem żądania uchylenia kilku uchwał podstawę zasądzenia kosztów zastępstwa procesowego strony reprezentowanej przez radcę prawnego stanowi stawka minimalna, niezależnie od liczby zaskarżonych uchwał. W § 8 pkt 22 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, odmiennie niż w art. 29 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, mowa jest o sprawie, a nie o pozwie, od którego pobierana jest opłata. Ta różnica terminologiczna wyraża odmienną istotę i funkcję opłat przewidzianych w ustawie o kosztach sądowych w sprawach cywilnych i stawek minimalnych określonych w rozporządzeniu. W przypadku ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych chodzi o opłaty od pozwu jako pisma procesowego, co jest związane z fiskalną funkcją kosztów, natomiast w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych o stawki odnoszące się do rodzaju sprawy prowadzonej przez pełnomocnika, a więc o odtworzenie potencjalnego nakładu pracy pełnomocnika i ograniczenie wysokości zasądzanych kosztów. W przypadkach typowych nakład pracy pełnomocnika w sprawie kumulującej roszczenia jest z zasady mniejszy niż w oddzielnych sprawach o uchylenie poszczególnych uchwał, gdzie w grę wchodzi konieczność przygotowania większej liczby pism procesowych i udział w większej liczbie posiedzeń sądowych.

Nie ulega też wątpliwości, że wynagrodzenie pełnomocnika może zostać ustalone w wysokości przewyższającej stawkę minimalną, jednakże musi to być uzasadnione zgodnie z § 15 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych niezbędnym nakładem pracy radcy prawnego i jego wkładem w wyjaśnienie sprawy, a także rodzajem i zawilocią samej sprawy; okoliczności uzasadniającej podwyższenie wynagrodzenia pełnomocnikowi nie stanowi samo objęcie przedmiotem postępowania kilku uchwał, jeżeli nie jest to jednocześnie związane z istniejącym zwiększonym nakładem pracy pełnomocnika.

Kumulacja roszczeń może mieć oczywiście wpływ na wysokość zasądzonych kosztów zastępstwa procesowego, jednakże ocena, czy zasadne pozostaje podwyższenie stawki minimalnej nie może nie odnosić się do stopnia skomplikowania sprawy, przedmiotu zaskarżonych uchwał (w tym związku faktycznego pomiędzy nimi), a wreszcie stawianych im zarzutów i co za tym idzie rodzaju postępowania dowodowego wspólnego dla wszystkich uchwał lub też odrębnego dla każdej z nich.

W przedmiotowej sprawie pozwana konsekwentnie w odniesieniu do wszystkich zaskarżonych uchwał przede wszystkim wskazywała na brak legitymacji czynnej powoda, tożsame zarzuty formułuje również i w apelacji; brak jest również okoliczności pozwalających stwierdzić, że na skutek objęcia jednym postępowaniem kilku zaskarżonych uchwał doszło do istotnego zwiększenia nakładu pracy pełnomocnika pozwanej, zaś sama wielofazowość postępowania znalazła odzwierciedlenie w przyznanej na rzecz pełnomocnika pozwanej wynagrodzeniu. Aż sześć z siedmiu uchwał objętych przedmiotem postępowania dotyczyła zmiany umowy spółki w zakresie dopuszczalności przymusowego umorzenia udziałów, zaś argumentacja przywołana przez powoda w zakresie uchwały nr (...) z 18 października 2016r. w istocie mogłaby być oceniana jedynie przy kontroli sądowej uchwały, która nie była przedmiotem postępowania.

Słusznie skarżąca stwierdza, że przedmiotem postępowania pozostawały uchwały podjęte na dwóch różnych Nadzwyczajnych Zgromadzeniach Wspólników pozwanej spółki, przy czym pozwana wygrała postępowanie w

odniesieniu do uchwał podjętych na dwóch różnych zgromadzeniach (nie zaś na jednym, na co omyłkowo wskazano w ustnych motywach rozstrzygnięcia, a co pozostaje aktualne w odniesieniu do części w jakiej postępowanie wygrał powód), jednakże fakt ten, w okolicznościach sprawy, nie ma w istocie wpływu na prawidłowość zaskarżonego postanowienia. Rodzaj argumentacji użytej przez pozwaną nie był bezpośrednio związany ze zgromadzeniem na jakim podjęte zostały zaskarżone uchwały, zaś przywołane przepisy nie różnicują wprost wynagrodzenia pełnomocnika procesowego w zależności od tego, czy zaskarżone w jednej sprawie uchwały zostały podjęte na jednym, czy też na wielu zgromadzeniach.

Co istotne, również i sama skarżąca nie wskazuje w treści apelacji w jaki sposób fakt, że przedmiotowa sprawa dotyczyła kilku uchwał wpłynął na istotnie zwiększony nakład pracy pełnomocnika podkreślając fakt, że zaskarżone uchwały podjęte zostały na dwóch różnych zgromadzeniach wspólników. W warunkach przedmiotowej sprawy fakt, że powództwo dotyczyło różnych uchwał nie oznaczał także, że zarzuty podnoszone przez powoda wobec tych wszystkich uchwał były różne.

Skoro brak było podstaw do podwyższenia minimalnego wynagrodzenia pełnomocnika pozwanej zasądzenie go w tej wysokości nie narusza wskazanego przez skarżącą przepisu, z którego jednocześnie wynika ustalona przez ustawodawcę adekwatność takiego wynagrodzenia dla sprawy danego rodzaju.

Wobec powyższych okoliczności apelacja podlegała oddaleniu na mocy art. 385 k.p.c., zaś o kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3, 108 § 1 k.p.c. oraz § 8 pkt. 22 w związku z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

SSA Barbara Rączka – Sekścińska SSA Teresa Karczyńska – Szumilas SSA Elżbieta Milewska – Czaja

Na oryginale właściwe podpisy.